

Tekst źródłowy 3

Tłuszcze

Tłuszcze (lipidy) to związki organiczne nierozpuszczalne w wodzie. Występują we wszystkich żywych organizmach. W roślinach są one obecne przede wszystkim w nasionach i w miąższu owoców, a w organizmach zwierząt w różnych narządach lub jako tkanka tłuszczowa. Stanowią najbardziej skoncentrowane źródło energii, z 1 g tłuszczów wyzwala się 9 kcal, są wygodnym i głównym źródłem materiału zapasowego, chronią przed nadmierną utratą ciepła, mogą być wykorzystywane do odzyskiwania wody (30-50% tkanki tłuszczowej stanowi woda, spalenie 100 g tkanki tłuszczowej wyzwala 107 g wody), stanowią środowisko dla witamin rozpuszczalnych w tłuszczach oraz stanowią budulec błon komórkowych i wielu hormonów.

Dzienny poziom zalecanego spożycia tłuszcze dla różnych grup ludności*:

Grupy ludności	Ogółem [g]	[%] energii z tłuszczów
Dzieci 1-3 lat	50	35
Dzieci 4-6 lat	60	32
Dzieci 7-9 lat	75	32
Chłopcy 10-12 lat	90	31
Dziewczęta 10-12 lat	80	31
Młodzież męska 13-15 lat	105-115	31
Młodzież męska 16-20 lat	110-125	30-31
Młodzież żeńska 13-15 lat	90-95	30-31
Młodzież żeńska 16-20 lat	85-90	30-31
Mężczyźni 21-64 lat praca lekka	80-85	29-30
Mężczyźni 21-64 lat praca umiarkowana	95-100	29-30
Mężczyźni 21-64 lat praca ciężka	125-135	30-32
Mężczyźni 21-64 lat praca bardzo ciężka	145-150	30-33
Kobiety 21-59 lat praca lekka	70-75	29-30
Kobiety 21-59 lat praca umiarkowana	85-95	30-32

Kobiety 21-59 lat praca ciężka	105-110	31-33
Kobiety ciężarne (II połowa ciąży)	90	29
Kobiety karmiące	110	29
Mężczyźni 65-75 lat	75	29
Mężczyźni powyżej 75 lat	65	28
Kobiety 60-75 lat	70	29
Kobiety powyżej 75 lat	60	27

*(według Szczygieł A. i inni: Normy żywienia IŻŻ, zaktualizowane w 1980 r. Żyw. Człow. i Metab., 10, 2, 143, 1983.)

Źródła tłuszczu:

Oleje to tłuszcze, które zachowują stan ciekły w temperaturze pokojowej, np. oleje roślinne używane w kuchni. Oleje są otrzymywane z wielu różnych roślin oraz z ryb.

Najczęściej spożywane oleje w Polsce to:

- olej rzepakowy,
- olej słonecznikowy,
- oliwa z oliwek,
- olej sojowy.

Olej rzepakowy zawiera najmniej niekorzystnych żywieniowo kwasów nasyconych, a najwięcej korzystnych kwasów z rodziny omega-3. Szczególnie bogatym w źródłem kwasów omega – 3 są ryby, w tym szczególnie morskie.

Produkty zawierające znaczną ilość olejów to:

- orzechy,
- oliwki,
- awokado.

Tłuszcze stałe, których spożycie należy ograniczać to:

- tłuszcze zwierzęce pozostające w stanie stałym w temperaturze pokojowej, np. masło czy smalec,
- tłuszcze roślinne np. tłuszcz kokosowy.